

Täysistunto

Maanantai 7.12.2020 klo 13.59—18.43

**2. Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta
Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun hallituksen esityksen (HE 87/2020 vp) täydentämisestä**

Hallituksen esitys HE 87/2020 vp

Hallituksen esitys HE 114/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 16/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 16/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

14.00 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kokeilusta, jossa eräitä vaikeasti työllistyvien työvoimapalveluja siirretäisiin valtion TE-toimistoilta kuntien tehtäväksi. Kokeilun tavoitteena on selvittää, parantaisiko työllisyyspalvelujen kuntapohjainen järjestäminen niiden tehokkuutta. Taustalla on hallituksen tavoite työllisyysasteen nostamiseksi 75 prosenttiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa esitystä eräin muutoksin ja huomioon:

Ensinnäkin ajoituksesta: Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa voimaantulon siirtämistä kokeilun alkamiseksi vasta 1.3. lähtien, jotta työttömien palveluiden ja oikeusturvan edellyttämät henkilöstö- ja tietotekniset muutokset saadaan tehdyiksi. Lisäksi ajoituksen osalta työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää huomiota siihen perustuslakivaliokunnan esiin nostamaan seikkaan, että kiireen vuoksi valmistelu ei ole ollut kaikilta osin asianmukaista vaan lausuntokierros on jätetty väliin.

Edelleen ajoitusasioista: Valiokunta huomauttaa, että työvoimapalveluiden rakenneuudistus, jossa keskeiset päätökset on ajoitettu keväälle 2021, piti tehdä kokeilun tulosten perusteella. Nyt käytännössä olemme tilanteessa, jossa ne tehdään jo aivan kokeilun alkumetreillä, jolloinkin tietoa ei ole vielä saatavissa. Näitä aikataulutuksia on valiokunnan mielestä vaikea sovittaa yhteen.

Sitten kuntouttavasta työtoiminnasta: Valiokunnan mielestä kuntouttavan työtoiminnan käyttöä on seurattava kokeilun aikana tarkoin. Aikaisemmista kokeiluista on nimittäin viitteitä siitä, että nykyinen rahoitusjärjestelmä kannustaa kuntia ohjaamaan palveluun sellaisiakin työttömiä, joille palvelu ei sovi tai joille se ei ole tarkoituksenmukainen.

Kulukorvaus kuntien omarahoitteisissa palveluissa: Valiokunta ehdottaa laajennettavaksi kulukorvauksen myöntämisperusteita siten, että jatkossa kulukorvausta olisi mahdollista saada myös sellaisista kuntien omarahoitteisista palveluista, joista on sovittu työllis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

syyssuunnitelmassa ja jotka täten ovat työttömälle velvoittavia ja joista hänelle koituu kustannuksia. Kulukorvaus näissä tapauksissa olisi pääsääntöisesti 9 euroa päivässä, joissakin tapauksissa 18 euroa päivässä.

Asiakkaan siirtyminen kuntaan: Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että työttömien työnhakijoiden siirtämisessä TE-toimistoista kuntiin säädös käsittää joitakin poikkeuksia, jotka eivät ole riittävän tarkkarajaisesti määriteltyjä. Työ- ja tasa-arvovaliokunta onkin tehnyt joitakin tarkennuksia liittyen tähän perustuslakivaliokunnan huomioon. Lisäksi työ- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että siirtämisestä takaisin TE-toimistoon tai toiseen kuin asuinkuntaan ei ole esityksessä säädetty, vaikka työttömän elämäntilanne voi tällaista joissakin tilanteissa edellyttää — esimerkiksi tilanteissa, joissa hoivavelvoitteet pitävät häntä pitkään toisella paikkakunnalla — jotta hänen mahdollisuutensa saada työvoimapalveluja ei vaarannu. Tästä asiasta valiokunta on jättänyt lausuman, jossa se kehottaa hallitusta säädösvalmisteluun.

Sitten valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että kun toimijoita kentälle tulee lisää, riski byrokratiasta ja vaikeaselkoisuudesta kasvaa. Valiokunta muistuttaa, että muutoksista on tiedotettava hyvin myös työttömille ja että työvoimapolitiittisten lausuntojen nopeuttamiseksi tilanteessa, jossa niiden käsittelijätahoihin nyt tapahtuu muutoksia, on taroituksenmukaista siirtää esitettyä enemmän työttömyysturvatehtäviä kunnille. Tästä valiokunta on jättänyt toisen lausuman ja tehnyt joitakin pienempiä asiaan liittyviä viilauksia jo mietinnön yhteydessä.

Lopuksi: Koko kuntakokeilun keskeinen idea on kerätä tietoa. Tämä on kolmas kerta, kun Suomessa järjestetään vastaavantyyppinen kokeilu, ja niiden kaikkien ajatuksena on ollut kerätä tietoja kunnista työvoimapalvelujen järjestäjinä. Tämän vuoksi valiokunta pitää huolestuttavana sitä, että saamiensa asiantuntijalausuntojen mukaan asetelma ei tälläkään kerralla, kuten ei aikaisemmilla kokeilukerroilla, mahdollista pätevän tiedon keräämistä. Tutkimusintressi olisi pitänyt huomioida vahvemmin jo kokeilua suunniteltaessa. Valiokunta kannustaakin täsmentämään tutkimussuunnitelmaa siinä määrin kuin se vielä prosessin tässä vaiheessa on mahdollista tiedonintressin paremmaksi tavoitettavuudeksi.

Arvoisa puhemies! Mietintöön on jätetty myös kaksi vastalauseita.

14.06 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset pitävät työllisyyden edistämiseksi järjestettävien palveluiden uudistamista perusteltuna. Erityisesti nuorisotyöttömyys ja ikääntyneiden työttömyys ovat olleet viime aikoina kasvussa ja muodostavat vakavan yhteiskunnallisen ongelman. Mikäli nuori ei pääse kunnolla työuransa alkuun, hänen työnsaantinsa tulevaisuudessa vaikeutuu ja myös syrjäytymisriski kasvaa. Nuorten syrjäytymisestä aiheutuu yhteiskunnalle mittavat kustannukset, ja kysymyksessä on nuorten itsensä kannalta inhimillinen tragedia. Nuorisotyöttömyyden torjuntaan tarvitaankin yhteiskunnalta nykyistä tehokkaampia ja vaikutusvaltaisempia toimenpiteitä.

Luonteeltaan hieman erikoinen ongelma koskee ikääntyneitä työttömiä. Työurien pidentäminen on tärkeä yhteiskunnallinen tavoite, mutta usein samaan aikaan yt-neuvotteissa nimenomaan ikääntyneitä työntekijöitä irtisanotaan. Ikääntyneiden työttömien työllistyminen uudelleen vaikeutuu merkittävästi, jos he joutuvat olemaan pidempään pois työstä. Heidän työuransa jatkumisen varmistamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että he saavat tarvitsemansa palvelut työvoimaviranomaisilta viivytyksettä ja heidän työllistymiseensä panostetaan erityisesti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kiinnittää vastalauseessaan huomiota julkisuudessa esiintyneisiin suunnitelmiin, joissa hallitus on välyttänyt niin sanotun eläkeputken heikentämistä nykyisestään tai poistamista kokonaan. Toteutuessaan tämä johtaisi ikääntyneiden työttömien aseman merkittävään heikkenemiseen.

Sen lisäksi, että hallituksen tulisi asettaa ikääntyneiden työttömien työllistäminen etusijalle pyrkimyksissään pidentää työuria, perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että hallituksen tulisi myös selvittää ja poistaa lainsäädännöstä sellaiset tekijät, jotka tällä hetkellä heikentävät työnantajien kiinnostusta työllistää ja pitää töissä varttuneempia työntekijöitä. Erityisesti huomiota on kiinnitettävä sellaisiin seikkoihin, jotka lisäävät varttuneempien työntekijöiden työllistamisestä aiheutuvia kustannuksia suhteessa nuorempiin henkilöihin. Yhteiskunnan kokonaisedun kannalta on välttämätöntä estää ikäsyrrjintä työmarkkinoilla ja antaa ikääntyneille työttömille heidän mahdollinen tukensa, jotta he voisivat työllistyä uudelleen ja jatkaa työuraansa eläkeikään asti.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä korostaa, että ikääntyneiden työttömien kohdalla tulee kiinnittää erityistä huomiota kunkin työttömän yksilöllisen työkyvyn arviointiin ja siinä tilanteessa, kun työkyky on merkittävästi heikentynyt, ikääntyneelle työttömälle on mahdollistettava kunniallinen siirtyminen eläkkeelle ilman nöyryytyksiä tai kyykyttämiseltä vaikuttavaa byrokratiaa. Tämä mahdollistaa työvoimapolitiittisten resurssien kohdentamisen niihin työttömiin, joilla on paremmat edellytykset työllistyä.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä vastustaa eläkeputken heikentämistä tai poistamista erityisesti siltä osin, kun kyse on ikääntyneistä työttömistä, joille yhteiskunta ei kykene tarjoamaan parempia vaihtoehtoja. Joka tapauksessa olisi tärkeää, että kuntakokeiluun pääsisivät kokeilukunnissa jo 55-vuotiaat työttömät heti työttömyyden alkaessa.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä huomauttaa, että järjestettäessä esitetyn kaltaisia kuntakokeiluja olisi ensiarvoisen tärkeää määritellä kokeilun tavoitteet ja vaikutustenarviointikriteerit huolella jo etukäteen. Mittarointi ja vaikutusarviot tulee tehdä jo kokeilun aikana siten, että niistä on hyötyä pysyvän mallin käyttöönoton kannalta. On kestäväntöntä, jos pysyvää mallia ei saada aikaan tälläkään hallituskaudella, vaan seuraavalla hallituskaudella aloitetaan taas uusi kokeilu.

Keskeisinä ongelmina perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää kokeilussa sitä, että esitetyssä muodossaan kokeilun ulkopuolelle jäävä vertailujoukko on liian pieni. Jotta vaikutusarviointia voitaisiin tehdä ja kokeilun työllisyysvaikutuksia arvioida, kokeiluun osallistuvilla kunnilla tulisi olla määriteltynä olosuhteiltaan riittävän samankaltaiset vertailukunnat.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä paheksuu myös lainvalmistelun tasoa ja aikataulua. Erityisen ongelmallista on epätietoisuus työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien välillä siirtyvistä henkilöistä sekä kunnilta vaadittavasta rahoituksesta. Lakiehdotuksen eduskuntakäsittelyn viime vaiheessa on käynyt ilmi, että kokeilukuntiin ei vuoden alkuun mennessä todennäköisesti saada siirrettyä työ- ja elinkeinotoimistoista henkilöstöä siten, että kokeilualueen kuntien asiakkaiden palvelut ja etuuskäsittely voitaisiin turvata kokeilun alusta lähtien. Lisäksi on käynyt ilmi, että työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmää ei saada vuoden alusta käyttöön kunnissa, mikä saattaa aiheuttaa puutteellisia tai vääriä työttömyysetuuksia koskevia ratkaisuja. Valiokunta ei pidä tätä hyväksyttävänä ja ehdottaa, että laki työllisyyden kuntakokeilusta tulee voimaan vasta 1.3.2021.

Kokeilualueen kunnille syntyy kustannuksia kokeilun aloittamisen siirtämisestä, muun muassa toimitilojen vuokra- ja palkkauskustannuksista, jo suunnitellusta aloitushetkestä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

1.1.2021 lähtien. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää tarpeellisenä, että kokeilulalueiden kunnille korvataan kaikki kokeilusta aiheutuvat kustannukset tammi- ja helmikuun ajalta. Siksi kannatamme lausumaehdotusta, jossa edellytetään, että hallitus varmistaa kuntakokeilun voimaantumisen siirtymisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisen kunnille täysimääräisesti.

Alle 30-vuotiaat työttömät työnhakijat ja maahanmuuttajat kuuluvat kokeilun kohderyhmään riippumatta siitä, katsotaanko heidän kuuluvan vaikeassa työtilanteessa oleviin vai ei. Työllisyyden kannalta myös ikääntyneille ansiosidonnaista työttömyysturvaa saaville työnhakijoille on tärkeää tarjota tehostettuja ja tarkoituksenmukaisia työllisyyspalveluita heti työttömyyden alkaessa, mitä myös valiokunta tähdentää.

Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset olemme tehneet lakiesitykseen kaksi pykälämuutosta, 1. lakiesityksen 4 §:ään ja 13 §:ään. Näillä muutoksilla haluamme ottaa [Puhemies koputtaa] myös yli 55-vuotiaat mukaan kuntakokeiluun heti työttömyyden alkumetreillä.

14.14 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys on kannatettava, ja siitä kiitokset hallitukselle ja ministeri Haataiselle. On hyvä, että näitä työllistämisen edistämisen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeiluita tehdään. Ja pidän erityisen kannatettavana myös sitä, että näitä kohdennetaan nimenomaan nuorille, alle 30-vuotiaille, joihin jo muutamankin kuukauden työttömyys saattaa vaikuttaa niin, että se syrjäyttää heitä vuosiksi työelämästä ja on myöhemmin aina vaikeampaa päästä työhön kiinni.

Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen, ja valiokuntakin on siitä kysellyt, että ikääntyneissä työttömissä työnhakijoissa on suuri työllisyyspotentiaali, ja ihmettelenkin sitä, miksi tätä ryhmää ei ole tässä huomioitu. Ikääntyneiden työllisyysaste on Suomessa selkeästi pohjoismaisia verrokkimaitamme alempana. Meillä on todellinen ongelma, jos järjestelmämme työntää ikääntyneet, motivoituneet työttömät pois työelämästä sen sijaan, että se houkuttelisi ja kannustaisi heitä takaisin työelämään. Suomen Ekonomien kyselyssä peräti 84 prosenttia piti ikäsyrjintää ongelmana työelämässä, ja ikäsyrjintä on vielä sukupuolittunut ilmiö, sillä se on 55—64-vuotiaiden ikäryhmässä naisilla yleisempää kuin miehillä. Kyllä edelleenkin — muutamista hyvistä kokeiluista huolimatta — suomalaisilta työpaikoilta puuttuvat pelisäännöt ikäsyrjinnän kitkemiseksi. Sen vuoksi toivon, että ministeri Haatainen jossakin vaiheessa keskustelua vastaisi kysymykseen, miksi tähän kuntakokeiluun ei otettu näitä ikääntyneitä työttömiä mukaan.

Totean myös, että kannatan lämpimästi näitä perussuomalaisten tekemiä pykälämuutosesityksiä.

14.16 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Tämä on hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta. Työllisyysasteen nostaminen on tärkeää, mutta kokeilun tavoitteet ja vaikutustenarvointikriteerit tulee määrittää tarkasti ennen kokeilua. Huomiota on kiinnitettävä etenkin siihen, että ikääntyvien työttömien asema ei heikkene. Ikääntyneiden työttömien määrä on liki kolminkertaistunut vuosikymmenen aikana, ja ikäihmisten työllisyysaste on Suomessa alhaisempi kuin missään muussa Pohjoismaassa, sillä tällä hetkellä lainsäädäntömme syrjii ikäihmisiä. Ikääntyneiden työllistämisestä aiheutuu suuremmat kulut kuin nuoremmilla henkilöillä, lisäksi eläkeputki turvaa pitkäaikaistyöttömälle mahdollisuuden työttömyyspäivärahaan eläkkeelle siirtymiseen asti. Tä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

hän on saatava muutos ja nopeasti, sillä on ehdottoman tärkeää tarjota ikääntyneillekin työttömille tuki työllistytä uudelleen ja näin myös ehkäistä ikäihmisten syrjäytymistä.

14.18 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Kontulalle puheenjohtajana mietinnön selkeästä esittelystä. Tämä lakiesitys on tarpeellinen. Tarvitaan kokeiluja, jotta saadaan tietoa siitä, mitkä seikat parantavat työllistämistä ja työllistymistä — tällä kertaa kuntapohjaisesti työllistämispalvelujen pohjalta.

Haluan tuoda asiaan jatkuvan oppimisen näkökulman. Yksi olennainen keino työllisyystavoitteen saavuttamiseksi on kehittää rohkeasti ja innovatiivisesti koulujen, yritysten ja työllisyyspalvelujen yhteistyötä kunnissa ja lähikuntien yhteistyönä. Näiden yhteistöiden alkeita on mahdollista kehittää osana tätäkin kokeilua, joka saadaan jalkautettua myös omalle kotiseudulleni Kalajokilaaksoon. Kokeiluun pääsevät mukaan syntymäpitäjäni Merijärvi ja sen naapurit Alavieska, Kalajoki, Oulainen ja Ylivieska.

Kuntakokeilun pääasiallisena tarkoituksena on kokeilla kuntien vastuuttamista alueen asukkaiden työllisyyspalvelujen järjestämiseen. Kunta on toimijana tarpeeksi lähellä ihmistä, jolloin työllistymiseen tukea tarvitseva suomalainen voi saada räätälöityä tukea lähellä. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi tietyn alueen yritysten osaamistarpeen analysoimista kehitteillä olevilla mittareilla. Analyysien perusteella paikalliset oppilaitokset voisivat tarjota jatko- ja täydennyskoulutuksia alueen työssä oleville ja työllisyyspalveluiden asiakkaille. Pidän erityisen tärkeänä sitä, että tässä kehitetään nimenomaan nuorten palveluja.

Tämä parantaisi erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille, sillä heidän koulutuksensa on usein kysyntään nähden puutteellista. Toki koulutusta tarvitsevat myös työssä olevat työelämän nopeassa murroksessa. Nämä eivät saakaan olla toisiaan pois sulkevia vaihtoehtoja. Lakiehdotuksessa olisi nyt säännös työnhakijan haastattelujen järjestämisestä ja palvelutarpeen arvioinnista. Työnhakijan tilanteen arvioinnissa olisi ensiarvoisen tärkeää huomioida myös jatkuvan oppimisen mahdollisuudet. Lyhyemmät täsmä- ja muuntokoulutukset avaavat merkittäviä mahdollisuuksia kuntakokeiluihin. Alueen oppilaitokset tulee saada kiinteästi mukaan projektiin.

Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta painottaa kokeilun toimeenpanon asianmukaista resursointia ja eri tahojen yhteistyön tärkeyttä ja merkitystä kokeilun onnistumiseksi. Valiokunta kantaa aiheellisesti huolta siitä, että kokeilukunnissa asiakkaita saatetaan ohjata aiempaa enemmän kuntouttavaan työtoimintaan, vaikka se ei olisi perusteltua asiakkaan palvelutarpeen näkökulmasta. Valiokunnan mielestä erityistä huomiota tulee kiinnittää selkeään viestintään ja ohjeistukseen sekä kokeilualueiden ja työ- ja elinkeinotoimistojen kesken että asiakkaiden suuntaan.

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että esityksen valmistelu ei ollut alun perin asianmukaista eikä hyvän lainvalmistelutavan mukaista. Tästä on syytä ottaa oppia. Hallintovaliokunta kiinnitti huomiota tilanteeseen, jossa kokeilualueen kuntien yhteistoiminta ei jostain syystä toteudu. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta edellyttääkin, että kuntien yhteistoiminnan toteutumista seurataan tarkasti ja että tarvittaessa muutokset lainsäädäntöön valmistellaan erikseen.

Valiokunta ehdottaa kokeilun aloittamisen ajankohdan siirtoa vuoden alusta maaliskuun alkuun. Pidän tätä muutosta myös koronatilanteen kannalta perusteltuna.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

Arvoisa puhemies! Tämän työllisyyden kokeilun tuloksia on tarpeen seurata, arvioida, jalostaa ja levittää ajan kanssa paikkakunnilta ja alueilta laajemminkin koko valtakunnan tasolle: opitaan toisilta.

14.23 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Hienoja puheenvuoroja ja erittäin tärkeää, että tämä asia nyt vihdoinkin etenee.

Tässä on pakko kiinnittää kyllä huomio tähän perussuomalaisen eriävään mielipiteeseen, jossa todellakin tyrmätään oikeastaan koko kokeilu. Siihen olisi tärkeä saada hiukan vastauksia, kun katsoo, miten täällä sanotaan, että kokeiluasetelma on puutteellinen ja kohderyhmässä on niin paljon ongelmia ja varsinkin maahanmuuttopolitiikka on päin mäntyä ja kokeilu ei johda kestäväan työllisyyden paranemiseen — aika kovia syytöksiä ja väitteitä siitä työstä, miten tätä esitystä on kuitenkin valmisteltu. Jos ajatellaan, että me olemme hyvin kokeneita Tampereen ja Pirkanmaan osalta, kun aikaisemmin olemme työllisyyskokeilussa olleet, niin kyllähän tutkijoiden analyysi niistä tuloksista, mitä saatiin aikaiseksi, kehotti meitä jatkamaan näitä kokeiluita, ja silloin olisimme halunneet jatkaa jo nopeammin, mutta siinä tuli pieni katkos.

Ehkä tärkeintä on ottaa huomioon siinä myös se työtön, joka niitä palveluita tarvitsee, ja myöskin ne pehmeät keinot, joita siihen prosessiin kuuluu. Kyllä sillä, että me saimme aikoinaan henkilökohtaisia omavalmentajia ja huomioitiin se kokonaisuus siinä, että ei ajatella vain, että henkilöä, joka hakee työtä, niin kuin potkittaisiin ja hän olisi jossain virastossa, vaan tässä koko palvelupaletti saatiin yhteensovitetuksi, niin asiakastytyytyväisyys nousi ja ennen kaikkea tuli kohtaamisia siinä. Eli kyllä ainakin ne kokemukset, mitä silloin sieltä kerättiin, kertoivat sen puolesta, että tätä pitää nyt viedä eteenpäin. Ja tämä esitys, joka meillä nyt on, kyllä puoltaa sitä. Ja se suuri enemmistö, joka täällä salissa on tämän takana, kyllä kertoo siitä, että tähän asiaan on puututtu, tätä viedään voimakkaasti eteenpäin ja kunnat ovat tähän vahvasti sitoutuneita.

14.25 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Ihan ensiksi kiitokset valiokunnan puheenjohtajalle terveen kriittisestä suhtautumisesta asiaan valiokuntakäsittelyn aikana. Käsittäkseni koko valiokunta harmitteli kiirettä, millä tätä on tehty, ja myöskin — niin kuin tuossa mietinnössäkkin mainitaan — näitä kuulemisia ja muita asioita, mitä lakiesitysten valmistuessa ei ole kunnolla hoideltu. Olemme kaikki tästä asiasta varmaan samanmielisiä.

Tässä kokonaisuudessa on sellainen hankaluus, minkä edustaja Ovaskakin otti jo tuossa omassa puheenvuorossaan esille, että miksiä nyt sitten ollaan eri mieltä, miksiä perussuomalaiset ovat lähteneet esittämään tässä eriävää kantaa ja moittimaan kokonaisuutta. Tarve henkilökohtaiselle neuvonnalle niin sosiaalipuolella kuin TE-puolella on ilmeinen. Tämä tulee esiin Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturva-asioissa, toimeentulotukiasioissa, joka puolella. Ihmiset tarvitsevat tällä hetkellä henkilökohtaista neuvontaa. Siinä mielessä on hyvin ymmärrettävää, että varsinkin kuntapuolella työttömien osalta tällaisen henkilökohtaisen neuvonnan saaminen on erittäin positiivinen asia. Tästä emme ole eri mieltä. Mutta tällaisten työtehtävien lisäämisen ongelmana on se, että nämä tulevat julkisen puolen tehtäviksi, ja samaan aikaan meillä tulisi olla yksityiselle puolelle esittää verotuloja tuottavaa toimintaa. Eli tämän vuoksi, koska me lisäämme tällä julkisia menoja, jotka ovat oikeutettuja ja tarpeen, niin niitten kohdennus olisi todella tärkeää. Ja tämän kokeilun osalta tässä kohdentamisessa on tietynlaisia haasteita, ja kuten edustaja Lehto täällä meidän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

vastalauseemme huomioita toikin jo esille, esimerkiksi nyt, kun me tiedämme, että eläkeputki poistuu — se on tulossa, vaikka vasemmistoliitto nähtävästi pyrkii sitä vastustamaan, mutta keskustavetoisesti eläkeputki poistetaan — me olisimme pystyneet kuitenkin ennakoimaan tätä asiaa ottamalla huomioon jo tässä kohdassa sen, että varttuneet työttömät, 55 plus -työttömät saataisiin tehostetun työllistämisen pariin.

Toinen semmoinen huomio, joka on jäänyt täysin vähälle keskustelulle, on se, että kokonaiskuva on hienoisesti hajalla. Toisaalla me siirrämme kunnilta tehtäviä pois isommille harteille, ja toisaalla me lisäämme niitä sinne kuntatasolle. Tässä on ihan pointteja. Minä ymmärrän, että pienissä kunnissa varmasti on tarkempi tieto niistä työllistämismahdollisuuksista ja työttömistä, mutta minä todella toivon, että tässä olisi jollakin jonkunlainen kokonaisnäkemys olemassa asiasta, eli jos tässä ollaan rakentamassa maakuntahallintoa ja sitten siellä siirretään TE-toimistojen tehtäviä kunnille ja niin edelleen ja niin edelleen, ja sitten se rahoitus, että miten se onnistuu. Mutta suurimpia haasteita on nimenomaan tämä kakuntekijä—kakunjakaja-ongelma, eli julkisen sektorin työpaikkojen lisääminen, joita me tarvitsemme, mutta jos meille ei tule yksityisen sektorin työpaikkoja samassa suhteessa, me olemme todella pinteessä.

Oikeastaan vielä sitten tuohon kohdentamiseen on pakko sanoa edustaja Ovaskalle, että tässä esityksessä, kun kritisoi perussuomalaisen kantoja siihen ja sitä, että me tyrmäämme tätä kokeilua, niin juu, kohdennuksen osalta on ongelmana se, että me niputamme maahanmuuttajat, nuoret, työttömät, keski-ikäiset, kaikki niin kuin yhteen nippuun, eli jos maahan muuttanut lääkäri joutuu työttömäksi, hän on nyt paremmassa osuudessa tai paremmassa asemassa tässä kuin suomalainen duunari, joka jää työttömäksi 55 plus -ikäisenä.

14.30 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Työllisyyden kuntakokeilut ovat merkittävässä asemassa, kun haluamme parantaa työllisyysastetta ja parantaa erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edellytyksiä. Kokeilujen myötä tätä palvelukokonaisuutta koordinoidaan uudella tavalla. Siksi eri toimijoiden yhteistyön toimiminen on erityisen tärkeää. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta tähdentääkin mietinnössään joustavaa yhteistyötä kuntien, TE-hallinnon, kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa asiakkaiden ja työnantajien tarpeet ja alueelliset ja paikalliset erityispiirteet huomioivalla tavalla.

Se, että mukana on monia toimijoita ja osa palveluista jää työ- ja elinkeinotoimistojen puolelle, saattaa aiheuttaa epäselvyyttä, ja siksi meidän on todella tärkeää huolehtia riittävästä tiedottamisesta ja ohjauksesta varsinkin kokeilujen alkuvaiheessa. Olennaista on toimiva tiedonkulku viranomaisten kesken ja samaan aikaan myös asiakkaihin päin. Tämän lisäksi olennaista on eri toimien riittävä resursointi. Tämä on tärkeää kokeilujen alkaessa, ja tilannetta on myös seurattava kokeilun edetessä, ja tästä me olimme myös valiokuntatyössä hyvin yksituumaisia.

Arvoisa herra puhemies! Työllisyyden kuntakokeiluista on hyviä kokemuksia, ja ne ovat tarpeellinen työkalu työllisyysasteen parantamisessa. Koen tärkeäksi, että hallitus on lähtenyt viemään kokeiluja eteenpäin näinkin laaja-alaisesti. Kokeilujen tavoitteet ovat todella tärkeitä, ja siksi kokeiluissa on myös syytä kiinnittää teot niiden onnistumiseen. Kaikkein tärkeintä on, että kokeiluihin osallistuvat kunnat sitoutuvat tavoitteisiin voimakkaasti. Jokaisen suuremman uudistuksen onnistuminen on aina hyvin merkittävältä osin kiinni toimeenpanosta, ja tässä myös meillä monilla kansanedustajilla, omissa kotikunnissamme,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

kun kuntakokeilut alkavat, on iso rooli. Haluammeko onnistua vai haluammeko epäonnistua?

On myös selvää, että kokeiluista saadaan nyt paljon tietoa, jota voidaan jatkossa hyödyntää työllisyyspalveluiden järjestämisessä. Siksi uudistuksen tarkka seuranta on aivan ehdotonta, koska kokeilut eivät voi jatkua ikuisesti ja onnistuessaan niiden on syytä muuttua pysyviksi käytännöiksi.

Sitten, mitä tulee tähän kahden kuukauden myöhentämiseen, että laki tulee voimaan ei 1.1.2021 vaan vasta sitten maaliskuun alussa: sitä ei ole täällä salityössä paljon kyseenalaistettu edes, mutta ihan ymmärrettävistä syistä tämä korjaus tässä käsittelyn aikana on tehty, koska meille on selvinnyt käsittelyn aikana se, että kokeilukuntiin ei ole siirtymässä vielä riittävästi henkilökuntaa, elikkä sieltä olisi puuttunut henkilökuntaa siinä vaiheessa, jos laki olisi laitettu voimaan 1.1. Sitten myös, toisena: kuntien valmiusasteissa on suurta vaihtelua, ja sitten saimme myös tietoomme sen, että ohjelmistotalo Tieto ei pysty saamaan käyttöön näitä järjestelmiä, elikkä asiakastietojärjestelmät eivät olisi olleet siinä kunnossa 1.1.2021 kuin nämä kokeilukunnat, ja varsinkin ne työttömät, olisivat ansainneet.

Erityiskiitoksen haluan sanoa tässä kohdin myös ministeri Haataiselle ja hänen kabinettilleen ja tietysti myös valiokuntatyöhön osallistuville kollegoille, koska tämä on ollut kielämättä aika haasteellinen työsarka meillä valiokunnassa ja ollaan pystytty sitä hyvässä yhteistyössä myös oppositiopuolueiden kanssa tekemään, vaikkakin tähän lakiesitykseen ovat nämä eriävät olemassa.

Ja sitten ehkä vielä se, että tätä mahdollista eläkeputken poistamista — nyt tämän erittäin tärkeän kuntakokeilulakiesityksen kohdalla on viitattu myös siihen — ja esitystä siitä pääsemme ehkä käsittelemään mahdollisesti sitten jatkossa, ja toivon, että sitä ei niinkään sekoitettaisi tähän lakiin, joka nyt on tärkeä saada voimaan 1.3. ja on myös tärkeä siinä tavoitteessa, joka pitäisi olla koko eduskunnalla, että työllisyysaste mahdollisimman korkeaksi tässä koronatilanteessa ja -haasteessa saadaan.

14.35 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kokeilut ovat aina hyvistä, mutta tässä kohtaa täytyy sanoa, että nyt on se hetki, kun todellakin pitää saada tästä kokeilusta pumpattua ulos kaikki tieto, mitä tähän kokeiluun tulee, ja siinä mielessä tässä varmaan on vielä ministereilläkin yhteistyössä tekemistä niin, että me saamme todellakin sen kaiken välttämättömän tiedon, jotta voimme tehdä ei kokeiluja vaan sitten pysyviä ratkaisuja näihin työllisyysongelmiin, niin kuin edustaja Taimela tuossa äskeisessä puheenvuorossa sanoi.

On hyvä, että alle 30-vuotiaat ja se nuorten ikäluokka, joka tässä on nyt keskiössä, on mukana tässä keskeisesti, koska me tiedämme, että työttömyyden pitkittyminen on valitettavan erinomainen väline syrjäytymisen avaamiseksi. Siinä mielessä on tärkeätä, että heti työttömyyden alettua ollaan mukana näitten nuorten arjessa ja mahdollistamme tämän henkilökohtaisen ohjaamisen, jotta ei nuori jää yksin sinne pohtimaan, mitä tekee, vaan apu on saatavilla, ja nimenomaan niin, että se tapahtuu henkilökohtaisella tasolla.

On tärkeätä huomioida kyllä se, että 55-vuotiaat tästä nyt ovat jääneet pois, mutta jatkossa toivon hallitukselta toimia, että näitten ikääntyneiden työttömien osalta löydetään sellaisia välineitä, joilla pystytään auttamaan ja tarttumaan siihen, että vanhempien ja ikääntyneiden työttömien houkuttelevuutta työmarkkinoilla voidaan lisätä. Niihin varmasti löytyy välineitä, jos on tahtoa. Se vähän aiheuttaa ehkä niin sanottua rakenteellista keskustelua, kuinka me voimme sen tehdä ja ettei nyt ole perustuslaillisia esteitä sille, että joku

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

ikäluokka sitten saa jotakin etuutta, mutta erityisesti vaaditaan toimia, jotta ikääntyneet työttömät ovat työnantajille houkutteleva vaihtoehto, eikä niin, että siellä tarvitsee pelätä sitten työttömyyden tai sairastumisen kautta tulevia korkeita maksuja. Tätä tietähän on jo lähdetty kulkemaan, ja nyt on varmasti hyvä ottaa uusia askeleita.

Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen, että nyt edetään kuitenkin siihen suuntaan, että ollaan aktiivisia ja otetaan työn lähelle, niiden palveluiden piiriin, joilla mahdollistetaan työpaikan löytyminen.

14.38 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Tosiaan, kiitos työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle hyvin perusteellisesta mietinnöstä ja myös tärkeistä huomioista. Moni esityksessä ollut kohta on saatu valiokunnan käsittelyssä kirkastettua paremmaksi. Ja toki kiitos myös ministerille paikallaolosta ja tämän asian eteenpäin saattamisesta.

Tällä hallituksen esityksellä laajennetaan siis työllisyyden kuntakokeilua lisäämällä kuusi uutta aluetta toiminnan piiriin. Tämän lisäksi alkuperäisessä esityksessä vahvistettuja alueita laajennetaan, ja tämä on erittäin järkevää.

Työllisyyden kuntakokeilu on yksi toimenpide työllisyyden edistämiseksi. Kokeilu on tärkeä myös siksi, että mahdollisimman moni suomalainen saisi tarvitsemansa palvelut läheltä ja räätälöidysti. Tämä on mielestäni myös tämän esityksen ydintä: ihmiseltä ihmiselle tapahtuvaa toimintaa. Kokeilun avulla keräämme tietoa ja myös edesautamme työvoimapolitiikan painopisteen siirtymistä työttömyyden hoidosta työllisyyden edistämiseen — siis työttömyyden hoidosta työllisyyden edistämiseen. Tämä on aivan ratkaisevaa, että asennoidumme työllisyyden tekijöiksi, emme ainoastaan siis vain hoida, vaan toimimme niin, että ihminen kohtaa työn ja työ kohtaa ihmisen.

Kokeilu on tärkeä myös siksi, että työllisyyden edistäminen on hyvin pitkälti myös työn ja yrittäjyyden kanssakulkemista. Harvoin mitään viisaampaa reittiä on olemassa. Kuntakokeilujen myötä murramme mielestäni eilisen maailman rakenteita ja rakennamme hajautettuja palveluita työelämän ja alueiden elinvoiman mahdollisuuksia parantaen.

Puhemies! Kokeilun lähtökohtana on kuntien välinen yhteistyö. Tämän tosiasian tunnistaminen ja niistä lähtökohdista toimiminen on viisauden alkua. Kiitos siis valiokunnalle, kiitos valmistelevalle ministerille.

14.41 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Ensin korjaisin, ettei täällä nyt vain jää kellekään väärää käsitystä: Työuransa loppupäässä olevia yli viisivitosia ei ole suinkaan suljettu ulkopuolelle tästä kokeilusta, vaan heihin ei kohdisteta samanlaista totaalista siirtoa kuin alle 30-vuotiaisiin. Eli myös yli viisivotokset ovat kokeilun piirissä siinä tapauksessa, että he ovat työmarkkinatuella tai peruspäivärahalla eli siis eivät saa ansiosidonnaista. Ja tämä kiista siitä, pitäisikö heidän olla siellä vai ei, koskee ainoastaan ansiosidonnaista saavia vanhempia työvoiman ikäluokkia. Tämä nyt selvennyksenä, että me kaikki olemme samalla kartalla tässä keskustelussa.

Sitten kiinnittäisin huomiota yhteen asiaan, joka minua itseäni vaivaa kovasti, joka ei tuohon mietintöön päätynyt, ja minua huolestuttaa kovasti, että se ei myöskään tähän salikeskusteluun ole päätynyt, nimittäin siihen, että koko homman ideahan on se, että kun kunnissa on sote-palvelut, jossain määrin myös osaamis- ja yrityspalvelut, niin kunnat pystyvät poikkihallinnollisesti tarjoamaan tehokkaammin ja parempia palveluita kuin TE-toimistot pystyisivät. No nyt me olemme samanaikaisesti ideoimassa näiden työvoimapalvelujen siirtämistä kuntiin tällä periaatteella ja tekemässä sote-uudistusta, jossa ne sote-pal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

velut, jotka ovat ihan keskeisessä roolissa erityisesti niiden vaikeasti työllistyvien osalta, joita tässä nyt siirrellään, siirrelläänkin sinne maakuntatasolle, jolta juuri on ne vaikeasti työllistyvät siirretty sinne kuntiin, ja tähän on totaalisen epäloogista. Ja minun mielestäni pitäisi puhua ääneen siitä, että tässä on tällainen looginen virhe, ja minä ihmettelen, mimmoinen oppositio meillä on, kun ei sekään tähän kiinnitä mitään huomiota. Kysyin asiaa asiantuntijoilta ja sain vastaukseksi, että jääväthän sinne kuntiin ne osaamis- ja yrityspalvelut. Kyllä jäävät, mutta osaamis- ja yrityspalvelut ovat keskeisiä pikemminkin niiden työttömien segmenttien osalta, jotka eivät ole siellä kaikkein heikoimmassa asemassa, joidenka työllistyminen ei ole kaikkein vaikeinta ja jotka pääasiassa ovat myös niitä, joita ei nyt tässä kokeilussa sinne kuntiin siirretä. Minä nyt vain kaipaisin vähän tähän Suomen hallintoon johdonmukaisuutta.

14.43 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Itsessään tämä hallituksen esitys työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta on kyllä kannatettava. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan oteta huomioon aivan kaikkea tarpeellista, kuten tässä on tullut ilmi.

Esimerkiksi valiokunnan saaman selvityksen mukaan osa kokeilusta kiinnostuneista kunnista toivoisi, että kokeilu olisi mahdollista siirtää myös kuntayhtymän järjestettäväksi. Hallituksen esitystä olisikin tarpeen täsmentää, jotta kunnat voivat järjestää kokeilulaisissa säädetyt tehtävät siten, että he voivat sopia järjestämisvastuun siirtämisestä myös kokeilulueeseen kuuluvalla kuntayhtymällä. Tästä kokoomus on tehnyt vastalauseen.

Lisäksi toinen vastalauseemme koskee sitä, että hallituksen tulee varmistaa kuntakokeilun voimaantulon siirtymisestä aiheutuvien kustannusten korvaaminen kunnille täysimääräisesti.

Koska räjähdysmäinen velkaantuminen ja korkea rakenteellinen työttömyys uhkaavat vakavasti meidän hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjaa, niin työllisyysasteen nostaminen on maamme kohtalonkysymys, ja sitä varten on otettava käyttöön kaikki mahdolliset keinot. Siksi tällaiset esitykset, joilla pyritään parantamaan työllisyystilannetta, ovat tarpeen.

14.45 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tässä on vähän historian havinaa, nimitäin viime kaudellahan juuri tällaista samanlaista asiaa yritettiin tehdä. Mielestäni, kun täällä keskustellaan siitä, pitäisikö sen olla ylikunnallisella niin sanotusti maakunnalla vai pitäisikö sen olla kunnissa, niin kyllähän tämä nyt on ehdotonta niin, että sen pitää olla siellä kunnissa. Minun mielestäni tämä on erinomaisen hyvä.

Totta kai nämä asiat, että ne kustannukset korvataan ja niin edelleen, ja kyllä ymmärrämme hyvin sen, ja kun itsekin olen näiden asioiden kanssa aika paljon ollut, ymmärrän senkin, että tätä sosiaali- ja terveydenhuolto- ja hyvinvointipuolta pitää, mutta eihän työttömyys sairaus ole, ja siitä syystä minä en näe, että sen tarvitsee välttämättä olla siellä samassa kuin sote. Tämän pitää nimenomaan olla kunnissa, koska siellä kunnissa luodaan ne työpaikat. Siellä ovat yrittäjät, siellä on työnantajia ja nimenomaan tämä kuntien elinvoima. Kuntien tehtävä on kuntalain mukaan ihmisten hyvinvoinnin edistäminen, ja se hyvinvointi on myöskin työllistymistä, työllistämistä. Ja sehän, kun niitä elinvoimakeinoja tehdään ja elinvoimaa lisätään, on nimenomaan työllisyyden lisäämistä, ja siellä ollaan kaikkein lähinnä sitä ihmistä ja tiedetään hänen osaamisestaan, hänen voimavaroistaan ja pystytään miettimään erilaisia vaihtoehtoja, koska kaikki eivät pysty ihan kaikkiin töihin ja toiset ovat toiseen hyviä ja toiset toiseen hyviä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

Se on tärkeää, että tällainen moniammatillinen yhteistyö sitten joka tapauksessa pelaa, koska onhan se totta, että näillä henkilöillä, pitkään työttöminä olleilla, on myöskin sellaisia ongelmia, joissa tarvitaan sosiaali- ja terveydenhuollonkin apua ja sitten hyvin paljon monipuolista apua, ja silloin sitä pitää tietysti sitten saada ja sen yhteistyön pitää pelata.

Kyllä tämä ennen kaikkea on hyvä suunta, että kunnat tästä ottavat koppia.

14.47 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kontula arvosteli oppositiota, ettemme ole tarpeeksi ärhäköitä. No, kyllä voimme tarvittaessa olla, mutta ehkä tässä on sellainen kysymys, joka ei ole yksioikoisesti joko niin tai näin. Itse ajattelen vähän välimuodosti, tavallaan niin, että on hyvä, että suurilla kaupungeilla on suurempi vastuu, ja ehkä tässä suurempi haaste liittyy nyt aiemmin siihen tiedonkulkuun, että kunta saa tiedon niistäkin työttömistä, jotka ovat olleet pidempään työttöminä, ja pystyy sitten jo siinä alkuvaiheessa tuomaan siihen palveluita kylkeen. Katson kuitenkin, että sillä on myös tietty arvonsa, että voidaan niitä sosiaali- ja terveystalvaeluita tarpeen mukaan sitten samassa hallinnossakin tarjota.

Esimerkiksi meillä Vantaalla on nyt se hyvä tilanne, että olemme lähdössä tähän työllisyyden kuntakokeiluun yhdessä Keravan kanssa, ja meille myös suunnitellaan sitten tätä yhtenäistä hyvinvointialuetta, eli siinä mielessä ongelmaa ei pitäisi tulla —tokihan kunnan organisaatio tätä tulee hoitamaan, eli siinä mielessähän organisaatorajan yli siinäkin joudutaan menemään.

Näen kuitenkin niin, että on ehkä haastavaa ajatella sillä tavalla, että tulevaisuudessa jokainen pieni kunta meillä kykenisi tätä tehtävää hoitamaan; ehkä pienemmissä kunnissa tätä joudutaan enemmissä määrin tekemään sitten yhteistyössä. Ja siitä tullaankin siihen suurempaan kysymykseen: onko meillä jatkossakin niin, että kaikilla kunnilla on täsmälleen samat tehtävät, vai tuleeko näissä näkymään jonkunlaista eriytymistä. Tämä on varmaan sellainen isompi keskustelu, joka jossain vaiheessa on käytävä, jos tämä nykyinen kuntarakenne meillä säilyy.

Sinällään hallituksen esitys on askel positiiviseen suuntaan, ja olen iloinen, että tätä jo viime kaudella aloitettua asiaa nyt lähdetään viemään eteenpäin. Ja toivottavasti sitä sitten saadaan myöskin tutkimusmenetelmällisesti — Kontulankin toivomusten mukaisesti — täydennettyä siten, että kokeilusta saatavia tuloksia voidaan sitten toimeenpanna pysyvästi, jos ne ovat positiivisia. Mutta uskon näin, että kun kunnilla on käytössään monipuolisesti osaamista ja erilaisia palveluita, erityisesti nuorten osalta, jotka tässä kuitenkin ovat iso kohderyhmä, ja kun nuorten työttömyys on nyt tässä koronankin myötä suuresti kasvanut, niin tämä tuo ihan uusia työkaluja ja apuja, mahdollisuuksia auttaa nuoria, sitten sinne kuntiin. Toivotaan tietenkin tälle kokeilulle myötätuulta.

14.49 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Jäin ihmettelemään edustaja Ovaskan puheenvuorossa niitä moitteita, joita hän osoitti tähän perussuomalaisten vastalauseeseen muun muassa maahanmuuttovastaisuudesta. Itse omassa puheenvuorossani kannatin tätä perussuomalaisten vastalauseetta, ja olen nyt luenut moneen kertaan sen läpi, enkä löydä sieltä mitään maahanmuuttovastaisuutta. Itsekin kannatan lämpimästi sitä, että myös nämä ansiosidonnaista työttömyysturvaa saavat maahanmuuttajat ja vieraskieliset henkilöt sisällytetään tähän kuntakokeiluun, ja kyllä minä luen tätä perussuomalaisten vastalauseetta niin, että hekin nämä sisällyttäisivät kuntakokeiluun.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

Mutta kyllä mielestäni olisi tärkeää myös juuri tässä käyttää nyt tätä porkkanaa, pehmeitä keinoja, työurien pidentämiseksi myös sieltä loppupäästä, eli pitäisin tärkeänä sisällyttää myös ansiosidonnaista työttömyysturvaa saavat ikääntyneet, 55—60-vuotiaat, näihin kuntakokeiluihin. Viisikymppiset ja kuusikymppiset ovat usein vielä motivoituneita, hyvässä kunnossa, heillä ei ole sellaisia perherajoitteitakaan, mitä nuoremmilla työntekijöillä on, ja vuosien aikana hankitun koulutuksen ja osaamisen arvo ei suinkaan vähene iän myötä, päinvastoin se kasvaa. Työurien pidentäminen on yksi keskeisistä keinoista kansantaloutemme ongelmien korjaamiseen, ja edelleenkin ihmettelen sitä, miksi tähän ei näitä ikääntyneitä työntekijöitä otettu, nimenomaan ansiosidonnaista työttömyysturvaa saavia ikääntyneitä. Ehkä ministeri Haatainen pystyy tätä meille selventämään.

14.52 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Työllisyyden nostaminen on yksi kuluhan hallituskauden tärkeimmistä tavoitteista. Työllisyyden kuntakokeilut ovat tärkeä työkalu, jossa etsitään käytänteitä, ja kokeilun ajan kerätään näistä tietoa ja kokemusta. Kuntakokeilut myös vahvistavat hallituksen tavoitetta toteuttaa pysyvä työvoimapalveluiden rakenneuudistus, jossa vahvistetaan kuntien roolia työllisyyspalvelun järjestäjänä. Kuntakokeilussa osa TE-toimistojen tehtävistä siirretään kokeilun ajaksi kuntien tehtäviksi ja selvitetään, parantaako kuntapohjainen palvelun järjestäminen työllisyyden edistämisen vaikuttavuutta. Etenkin suurilla kaupungeilla on tehtävän hoitoon hyvää osaamista, yritys- ja elinkeinoverkostoja ja ennen kaikkea intressi hoitaa tehtävä hyvin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä on monia hyviä nostoja. Esimerkiksi kokeilun ajankohdan alkamista on tarpeen muuttaa maaliskuun alkuun, sillä kokeilukuntiin ei vuoden alkuun mennessä saada siirrettyä ja rekrytoitua tarvittavaa määrää henkilöstöä siten, että kokeilualueen kuntien asukkaiden palvelut ja etuuskäsittely voitaisiin turvata kokeilun alusta lähtien. On tärkeää, että kokeilu pystytään toteuttamaan laadukkaasti, jotta sen tarjoamat kokemukset ja tuottama informaatio ovat mahdollisimman käytettäviä myöhemmässä päätöksenteossa ja kehittämistyössä.

Kun tehdään työllisyyden kuntakokeiluja, on tärkeää, että kokeilussa korostuvat asiakkaiden moninaisuus ja erilaiset palvelutarpeet. Työttömät eivät todellakaan ole yksitahoinen monoliitti vaan monenkirjava joukko ihmisiä erilaisine taustoineen, tarpeineen ja työhistorioineen. Isommalle osalle tarve on kuitenkin sama eli työn löytäminen. Onkin tärkeää, että kokeilun ruohonjuuritasolla pystytään jalkauttamaan tätä kokonaisvaltaista lähestymistapaa.

Arvoisa puhemies! Koronavirus ja sen mukanaan tuomat yhteiskunnalliset muutokset ovat iskeneet rajusti erityisesti nuoriin. Koronan lisäämät mielenterveyshaasteet ja oppimisvaikeudet ovat kaikki vaikeuttaneet nuorten työllistymisedellytyksiä tulevaisuudessa. Työllisyyskokeilussa tulisi siis huomioida erityisesti nuoret. Kuten valiokunta on mietinnössään korostanut, on äärimmäisen hyvä ja hienoa, että alle 30-vuotiaat työttömät työnhakijat kuuluvat kokeilun kohderyhmään siitä riippumatta, katsotaanko heidän kuuluvan vaikeassa työvoimatilanteessa oleviin vai ei. Ohjaamot tarjoavat nuorille monipuolisesti erilaisia palveluita eri elämänvaiheisiin. Olisi siis hyvä varmistaa, että Ohjaamot huomioidaan kokeilualueilla osana nuorten palvelurakennetta ja että nuorille on tarjolla Ohjaamoista palvelua.

Lisäksi peräänkuulutan kyllä samaa johdonmukaisuutta kuin edustaja Kontulakin ja ehkä edustaja Multala myös, [Puhemies koputtaa] eli tämä kuntien kasvava rooli tulee huo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

mioida myös muissa hallituksen uudistuksissa, [Puhemies: Kiitoksia, aika!] kuten jatkuvan oppimisen kohdalla.

14.55 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Vastaan Risikolle: Aivan totta, työttömyys sinällään ei ole sairaus, mutta sote-palvelujen merkitys työttömyyden hoidossa on kyllä ilmeinen. Meillä on siellä 30 000 osatyökykyistä, 5 000 täystyökyvytöntä työttöminä ja sen lisäksi merkittävä joukko ihmisiä, jotka hyötyvät sosiaalipalveluista tavalla tahi toisella. Tästä syystä koko tässä pitkässä kuntakokeilujen saagassa on ollut argumentaatioissa keskeisessä roolissa se, että saadaan koplattua yhteen sote-palvelut ja työllisyyden hoito nimenomaan vaikeasti työllistyvien ryhmien osalta. Ja jos joku lupaus ylipäättään on tässä suuressa kertomuksessa kunnissa ollut, niin se on nimenomaan tästä syntyvät synergia-edut, jotka sitten tuottaisivat parempaa ja kokonaisvaltaisempaa työllisyyden hoitoa. Sen takia kysymys ei nyt ratkea sillä, että todetaan, että onhan siellä kunnissa ne elinvoimapaalvelut ja että koulutuspalvelut jäävät sinne kuntiin. Jos me haluamme taas painottaa näitä, niin silloin työssäkäyntialue olisi ehkä se relevantti taho, jolla ne hoidetaan — muistaen senkin, että merkittävä osa koulutuspalveluista on kuitenkin laajempialaisia palveluita kuin vain kunnallisia palveluja, erityisesti kun puhutaan aikuisista ihmisistä.

Kokoomuksen vastineesta toteaisin vielä sen verran, että tämä asia kuntayhtymästä ei tullut Kuntaliiton lausunnossa meille millään lailla. Jos Kuntaliitto toimii niin, että se laittaa sähköpostia vain yhdelle kokoomuksen edustajalle mutta ei ole toiveidensa kanssa ajoissa oikea-aikaisesti yhteydessä valiokuntaan millään lailla, niin vähän vaikea meidän on lähteä sitten pelkästään tältä pohjalta rustailemaan pykäliä uusiksi. Eli kyllä minä sitten toivon, että tällainen kokenut vaikuttaja ja lobbari kuin Kuntaliitto, jos se vakavasti — jopa niin, että vastalause pitää laittaa — haluaa jonkun asian meidän lainsäädännössä toteutuvan, osaa sitten tehdä muutakin kuin lähettää sähköpostia edustaja Satoselle.

14.57 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kontula on täysin oikeassa siinä, miten tärkeää on integroida näitä sote-palveluja tähän problematiikkaan — meillähän on tällä hetkellä erittäin vaikea tilanne työllisyyden suhteen, ja siinä tarvittaisiin tietysti muutakin, mutta kyllä se on ihan totta. Vielä silloin, kun minä olen aloittanut sote-alalla, liikuntaelinten sairaudet olivat se perussy, miksi ihmiset jäivät työttömiksi tai työkyvyttömyyseläkkeelle, ja nyt se on mielenterveysongelmat.

Siitä, mitä täällä on puhuttu kuntien yhteistyöstä, olen täysin samaa mieltä, että vahvemmat yhteistyökuviot varmasti ovat vielä parempia kuin se, mitä tällä hetkellä tehdään. Eiväthän pienet kunnat tätä pysty varmastikaan ihan yksin tekemään vaan joko yhteistyössä tai ihan hallinnollistakin yhteistyötä tehden tämän tiimoilta. Mutta siellä pysyisi nimenomaan se kuntaedusteisuus ja -pohjaisuus, koska se ihminen asuu siellä kunnassa ja sitä kunnan hyvinvointiahan tässä toisaalta sillä työllisyydellä lisätään, mutta myöskin sen yksilön.

En voi olla tässä nyt sanomatta myöskään sitä, että kun mielenterveysongelmat ovat tällä hetkellä se kaikkein suurin työkyvyttömyyden syy, niin meillähän olisi hyvin paljon sellaisia henkilöitä, jotka haluaisivat tulla töihin, mutta heillä on joku pitkäaikaissairaus tai esimerkiksi masennus — joka muuten on varmastikin pahentunut viime aikoina — ja totean vain sen, kuinka tärkeää tässä nyt olisi saada se terapiatakuu voimaan. Ajatelkaa, se hintansa haukkuisi, 35 miljoonaa tässä kaikessa konkurssissa, missä tässä nyt ollaan — eikö kannattaisi? Nimittäin silloin aikoinansa, kun meillä oli sotatila, oli viisaita päättäjiä, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

lähdettiin rakentamaan mielenterveyttä sotien jälkeen. Nyt pitäisi tehdä sama, terapiatakuu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haatainen, 5 minuuttia.

14.59 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Kiitän valiokuntaa hyvästä työstä. Tämä on valtava hallinnollinen uudistus, jota tässä ollaan nyt käynnistämässä tämän kokeilun kautta. Tässä tulee asiakkaita siirtymään 230 000 nyt viimeisimpien työllisyys- ja työttömyystilastojen mukaisesti. Tällä halutaan nyt hallitusohjelman mukaisesti päästä niihin tavoitteisiin työllisyysasteen nostamiseksi ja myös kuntien roolin vahvistamiseksi työllisyyspalveluiden järjestäjänä. Eli tällä halutaan hakea vaikuttavuutta ja sitä, että kaikki toimijat pelittäisivät entistä paremmin yhteen.

Täällä on käyty keskustelua myös siitä, miten sosiaali- ja terveydenhuollossa on palvelurakenneuudistus menossa näille hyvinvointialueille, ja tässä mennään sitten kuntiin, eli jatkossa tässä kohtaa tietenkin se vaatii sitten hyvää yhteistyötä, mutta se on sen jatkon asia. Nyt me saamme tästä kokeilusta tietoa myös siitä, miten tämä pelittää yhteen. Eli tämä kokeilu kun käynnistyy, tämä vaatii nyt hyvää yhteistyötä niin kuntien välillä kuin myös sitten TE-toimistojen, TE-hallinnon ja kuntien välillä, kaikkien toimijoiden kesken.

Kysyttiin, miksi nämä kaikki 55 plus- tai ikääntyneet työttömät eivät ole mukana — edustaja Räsänen varsinkin sitä kysyi. Se on ihan hyvä kysymys, mutta tässä kohtaa tämä on ihan harkittua siitä syystä, että kun ikääntynyt ihminen jää työttömäksi, niin hänelle tärkeintä on silloin, että hän pääsee siirtymään työstä työhön, ja nyt nämä muutosturvapalvelut jäävät sinne TE-toimistoihin edelleenkin, ja siitä syystä on tärkeää, että he pysyvät nyt siinä kontekstissa mukana. Eli tässä vaiheessa kaikkia ikääntyneitä ei ole siirretty tänne vaan pelkästään ne, jotka ovat pitkään työttömänä olleita, eli ikääntynyt pitkäaikaistyötön tulee olemaan tässä kuntakokeilussa mukana, aivan kuten valiokunnan puheenjohtaja Kontula täällä jo aiemmin totesi.

No sitten tästä vertailusta ja siitä, että on aiemmin tehty kokeiluja: Näistä kokeiluista vain ei ole saatu kunnolla tietoa. Nyt tähän tulee mukaan jatkuva seuranta, eli tulee jatkuva seuranta tämän kokeilun onnistumisesta. Me saamme koko matkan ajalta suoraan tietoa siitä, mitä tässä oikein saadaan aikaan ja mitä tapahtuu, ja voidaan seurata myös, että kaikki menee oikein. Sitten tästä tulee valtioneuvoston yhteisenä tutkimus- ja selvityshankkeena toteutettava TEAS-tutkimusarvioinnin kohde, ja saadaan siitä myös sitten selville, mitä työllisyys- ja hyvinvointivaikutuksia tällä kokonaisuudella saadaan aikaan.

Siinä, että sitten tämä voimaantulosäännös joutuu kahdella kuukaudella siirtymään, kyllä taustalla on myös tämä korona, joka on vaikuttanut siihen, mitä kaikkea on jouduttu tässä koronan aikana tekemään näissä tietojärjestelmäratkaisuihin, jotta on pystytty sopeuttamaan niitä erinäisiin muutoksiin, joita tässä nyt on erinäisillä määräaikaikaisilla poikkeuslaeilla tehty. Ne kaikki on pitänyt ajaa sinne uusiin tietojärjestelmiin, ja se on siellä hidastanut tämän tietojärjestelmän käyttöönottoa, joka tässä on aivan olennainen. Siitä syystä on hyvä, että valiokunta siirsi tätä alkamisajankohtaa sinne 1.3., jotta yksikään työtön ei sosiaaliturvaansa menetä ja että kukaan ei tipu pois tästä järjestelmästä. Eli nämä koronan vaikutukset kyllä näkyvät monella puolella, eli tässä ei ole mitään ylimääräisiä resursseja ollut näiden tietojärjestelmien tekemiseen. Siellä on tehty kaikki sen eteen, että on pystytty nyt muun muassa yrittäjien työttömyysturva järjestämään, siihen piti tietojärjestelmät luo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2020 vp

da, samoin ravintolahyvitykset, kaikkiin niihin piti tehdä omat ratkaisunsa. Eli se on vaikuttanut tähän aikatauluun, mutta varmasti kaikki ymmärtävät sen, että näin on.

Se, että tämä laki on nyt tässä vaiheessa, että tämä on valmis hyväksyttäväksi ja saadaan ulos, on minusta hieno asia, ja nyt sitten pääsemme valmistelemaan ja samanaikaisesti käymään läpi sitä, miten saadaan pysyvä lainsäädäntö laadittua, ja siitähän me tulemme tästä saamaan hyvää ja tarpeellista tietoa ja kokemusta. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.